

přikročiti k volnému prodeji tabákových výrobků. Odbyt stoupl tak, že tabáková reže musila přijmouti nových 3000 dělníků a prodloužiti pracovní dobu, aby vyhověla poptávce. Podle těchto známek dá se očekávati, že výnos tabákového monopolu vzhledem k zlevnění tabáku na světových trzích, poklesu bulharských lvů, řecké drachmy a turecké libry, dále vzhledem k pokračující zapracovanosti dělnictva dosáhne větší výše v roce 1922 a dojde k číslu, kterého má dosíci, totiž ke 100% výnosu čistého, což by se asi rovnalo dani, která by byla uvalena na tabákové výrobky, kdyby byla výroba v rukách soukromých. Z uvedených dat jest zřejmo, že tabákový monopol bude pro stát jedním z největších a nejstálejších příjmů.

DANĚ, POPLATKY, CLA A MONOPOLY.

81. V daňovém systému nebyly provedeny podstatné změny proti stavu předválečnému, poněvadž hospodářský život byl příliš měnlivý, ocenění jednotlivých hospodářských skutečností tak obtížné, že zachován byl dosavadní systém vžitých daní a byly jen upravovány, a některé nové zaváděny. Systém ten možno stručně vypsati takto:

I. **Přímé daně**, které dělí se na:

a) daně reální a to:

1. pozemkovou daň,
2. domovní daň třídní,
3. domovní daň činžovní,
4. 5% daň z budov od daně činžovní osvobozených,

b) daně osobní:

1. Všeobecná daň výdělková,
2. výdělková daň z podomních a kočovních živností,
3. výdělková daň z podniků k veřejnému účtování povinných,

4. daň důchodová,
5. daň z příjmu,
6. daň z vyššího služného,
7. dávka z tantiém,
8. válečná daň,
9. daň majetková (na Slovensku),
10. báňská daň (na Slovensku),
11. daň ze zbraní a lovu (na Slovensku).

II. Daně nepřímé:

a) daně spotřební:

1. daň z lihu,
2. daň z piva,
3. daň z cukru,
4. daň z minerálních olejů,
5. daň ze zapalovadel,
6. všeobecná daň nápojová,
7. zvláštní dávka z vína v lahvích,
8. daň z masa,
9. potravní daň,
10. daň z převodu statků a pracovních výkonů a daň přepychová.

b) daně výrobní:

1. dávka z uhlí,
2. daň z vodní síly.

III. Poplatky:

1. kolky,
2. právní poplatky,
3. taxi,
4. dopravní daně železniční:
 - a) z jízdních lístků,
 - b) z nákladů,
 - c) ze zavazadel.

IV. Cla.

V. Monopoly:

1. tabák,
2. sůl,

3. sladidla,
4. výbušné látky,
5. státní loterie.

Z těchto daní a poplatků byla daň z vyššího služného odstraněna. Z daní nepřímých jsou nové: všeobecná daň nápojová, zvláštní dávka z vína v labvích jako daň luxusní, daň z převodu statků a pracovních výkonů a 10%ní daň přepychová, dávka z uhlí, daň z vodní síly; z monopolů zaveden monopol na výbušné látky. U ostatních daní, vyjímaje daň činzovní — buď zavedeny nebo zvýšeny poválečné přírázky, aby vyrovnáno bylo znehodnocení peněz.

82. Pro posouzení spolehlivosti rozpočtu jest velmi důležité zjistiti, zdali očekávané příjmy vskutku byly vybrány, či bylo-li vybráno více nebo méně. V připojené tabulce uvádím, mnoho-li v jednotlivých daňových kategoriích bylo na r. 1919, 1920 a 9 měsíců r. 1921 preliminováno a mnoho-li vskutku vybráno.

Na daních přímých I. a), b).

	V milionech korun		více o
	Preliminováno	vybráno	
1919	589.—	745.—	156.—
1920	822·5	1.206·7	384·2
1921 (1./I. — 30./IX.)	743·7	1.180·1	436·4
Celkem	2.155·2	3.131·8	976·6

Jen na daních přímých bylo tedy za dobu od 1. ledna 1919 do 30. září 1921 přijato téměř o jednu třetinu více než preliminováno.

Na daních nepřímých, a to spotřebních v milionech korun:

	preliminováno	vybráno	více + méně —
1919	361·5	428.—	+ 66·5
1920	664.—	576.—	— 88.—
1921 (1./I. — 30./IX.)	586.—	706.—	+ 120.—
Úhrnem	1.611·5	1.710.—	+ 98·5

Na dávce z uhlí:

	preliminováno	vybráno	více + méně —
1920	800.—	906.—	+ 106.—
1921 (1./I. — 31./VIII.)	800.—	1.075.—	+ 275.—
Úhrnem	1.600.—	1.981.—	+ 381.—

Na dani z převodu statků:

	preliminováno	vybráno	více + méně —
1920	800.—	449.—	— 351.—
1921 (1./I. — 30./IX.)	786.—	835.—	+ 49.—
Úhrnem	1.586.—	1.284.—	— 302.—

Na poplatcích:

	preliminováno	vybráno	více + méně —
1919	162·3	234.—	+ 71·7
1920	278·5	603.—	+ 327·5
1921 (1./I. — 30./IX.)	307·5	771.—	+ 463·5
Úhrnem	748·3	1.611.—	+ 832·7

Na clech:

	preliminováno	vybráno	více + méně —
1919	53·5	149.—	+ 95·5
1920	171.—	362.—	+ 191.—
1921 (1./I. — 31./VIII.)	127.—	409.—	+ 282.—
Úhrnem	351·5	920.—	+ 568·5

Na příjmu hrubém z monopolů:

Tabákového:

	preliminováno	utrženo	více + méně —
1919	467.—	316.—	— 151.—
1920	779.—	1.060.—	+ 281.—
1921 (1./I. — 31./VIII.)	920.—	1.262.—	+ 342.—
Úhrnem	2.166.—	2.638.—	+ 472.—

Súl:

	preliminováno	přijato	více + méně—
1919	16·2	13—	— 3·2
1920	16—	28—	+ 12—
1921 (1./I. — 31./VIII.)	10·6	12—	+ 1·4
Úhrnem	42·8	53—	+ 10·2

Sladidla (sacharin):

	preliminováno	přijato	více + méně—
1919	10—	14—	+ 4—
1920	12—	38—	+ 26—
1921 (1./I. — 31./VIII.)	26—	6—	— 20—
Úhrnem	48—	58—	+ 10—

Pokles výnosu saccharinu r. 1921 spočívá v tom, že zvětšena průběhem roku dávka cukru a tím poklesl ihned konsum umělých sladidel.

83. Přehlédneme-li tedy výnos těchto příjmových pramenů vidíme, že za dobu od 1. ledna 1919 do 30. září, resp. 31. srpna 1921 bylo v milionech korun

	preliminováno	vybráno	více + méně—
na přímých daních . . .	2.155·2	3.131·8	+ 976·6
na nepřímých spotřebních	1.611·5	1.710—	+ 98·5
na dávce z uhlí	1.610—	1.981—	+ 381—
na dani z převodu statků	1.586—	1.284—	— 302—
na poplatcích	748·3	1.611—	+ 862·7
na clech :	351·5	920—	+ 568·5
na monopolu tabákovém	2.166—	2·638—	+ 472—
solném	42·8	53—	+ 10·2
sladidel	48—	58—	+ 10—
úhrnem	10.309·3	13.386·8	+ 3.077·5

Pokud se týče položek, kde docíleno menšího výtežku padají na váhu daň z převodu statků a výkonů. Byla to nová daň 1% z každého obratu a z každého výkonu při osobních pracích a službách. Daň vyžadovala veliké organisace, která zde nebyla včas

po ruce. Menší výnos tabáku r. 1919 vysvětluje se maďarským bolševickým vpádem na Slovensko.

84. Přehlédneme-li nyní státní rozpočty za rok 1919, 1920 a 1921 vidíme, že schodky, jež měly býti kryty půjčkami, obnášely:

r. 1919	4.900.— mil. korun
r. 1920	2.240.— mil. korun
dodatkem	1.129.— mil. korun
r. 1921	<u>3.800.— mil. korun</u>

povoleno krytí (mimo investice) výpůjčkami úhrnem 12.069.— mil. korun

Celkem však kontrahováno na schodky tyto:

1. z půjčky Národní Svobody	500.— mil. korun*)
2. 4% poklad. poukázky nom.	1048.— mil. korun
3. 4½% prémiová půjčka nom.	540.8 mil. korun
4. 5% poklad. poukázky nom.	952.8 mil. korun
5. státní bony nom.	1.536.— mil. korun
6. 4. státní půjčka nom.	1.500.— mil. korun
7. valutová půjčka	250.— mil. korun
3. vypsána je půjčka na krytí moučného schodku	<u>2.200.— mil. korun</u>
úhrnem tedy je neb bude kontrahováno půjček na krytí schodku za	8.527.6 mil. korun
K tomu přistupuje amer. úvěr potravinový, který obnášel 63.5 mil. dolarů. Potraviny prodávány v průměrné tehdejší ceně 18 K za dolar a stržené peníze vplynuly do pokl. stát. obnosem	<u>1.143.— mil. korun</u>
takže bylo úhrnem	9.670.6 mil. korun
ztěchto schodků kryto půjčkami, takže vypůjčeno bylo neb bude o	2.398.4 mil. korun

*) Prvních 500 mill. náleží do r. 1918; který nesrovnáváme zde.

méně, než bylo finančními zákony povoleno, takže skutečný rozpočtový schodek za poslední tři léta obnáší 9670.6 mil. Kč. Vzhledem k poklesnutí valuty a vzhledem k tomu, že v tomto schodku je v r. 1920 za 1600 mil. investicí, klesne výdajný na schodek na 8.000 mil. Jest to zajisté výsledek hospodaření státního při všech poválečných obtížích uspokojivý, a budou jistě snahy po dosažení bezpečné rovnováhy v rozpočtu korunovány úspěchem, provedou-li se důsledně úspory v rozpočtu.

Státní dluhy.

85. Pro stabilitu rozpočtu a možnost hospodaření příštích let, je nutno uvědomiti si dluhy, které republika má a dle mírových smluv míti bude. Pro přehled rozdělíme státní dluhy na tyto kategorie:

I. Dluhy válečné, vzniklé světovou válkou a bojem o svobodu národa.

I. Dluhy kontrahované republikou na její výdaje a zařízení.

III. Rakouské a uherské dluhy předválečné a náhrady za státní statky, jež podle mírových smluv platiti má republika.

Státní dluhy válečné:

86. Položení národa československého za války bylo neobyčejně těžké. Byl v Rakousko-Uhersku, jeho synové byli hnáni do bojů na Rakousko-uherské frontě pro vítězství ústředních mocností. Vítězství toto značilo další a snad trvalé zotročení národa česko-slovenského, pohlcení národa Maďary a Němci. Všichni, kdož byli mimo hranice centrálních mocností, uchopili se zbraní, aby vydobyli svobodu svému národu a pomáhali porazit Německo a Rakousko-Uhersko. Také vydržování těchto zahraničních vojsk šlo přirozeně na útraty československého národa a nyní republiky. Je proto potřebí zjistiti nejprve

mnoho-li na obyvatelstvu vyžádalo si Rakousko-Uhersko pro svůj boj.

a) Prokázal jsem v úvahách o rakousko-uherské bance, že vlastně celý oběh bankovek skutečný i oběh možný, byl dluhem válečným. Republika musila převzít tento válečný dluh, který při nuceném oběhu byl v rukách obyvatelů na jejím teritoriu. Stát převzal tedy obíhající

bankovky v obnosu	8.000 mil. Kč
dále žirové účty	1.616.8 mil. Kč
pokladniční poukázky v obnosu	467.5 mil. Kč
	<hr/>
	10.084.3 mil. Kč

z toho vyměněn obnos 6.987.— za státovky a zadržén obnos 3.097.3, jako 1% půjčka splatná z dávky majetkové.

b) Ačkoliv vláda republiky Československé nebyla povinna platit válečnou půjčku, učinila tak přece při IV. půjčce státní a uznala za svůj dluh půjčky, upsal-li majitel válečné půjčky stejný obnos v nové půjčce republiky. Tím uznáno dosud půjček válečných 1.500.— mil. Kč (rakouských a uherských).

c) Následkem blokády spojenců proti Německu a Rakousku byla území Československé republiky vyčerpána úplně, hrozil hlad, umírání podvýživou. Rakousko-Uhersko vyrabovalo úplně území Československé pro armádu a Vídeň.

Americká vláda přispěchala na pomoc a dodala Československé republice obilí, tuky, konzervy za 63 miliony dolarů, které prodala republika svému obyvatelstvu podle tehdejšího kursu dolaru, který byl průměrně 18 Kč a utržila tedy za tyto potraviny 1.143 mil. Kč.

Tuto půjčku bude úročiti Československá republika 5%, což bude vyžadovati ročně 3,150.000 dolarů. Zůstane-li kurs dolaru na 90 Kč, bude tento roční úrok obnášeti 283.5 mil. Kč, čili 24.8% ze sumy, která za potraviny byla utržena, a dluh vyjádřený v korunách by obnášel podle dnešního kursu (90) 5.670 mil. Kč, kdyby velikomyslná pomoc Spojených Stá-

tů nespokojila se s kursem z doby vzniku pohledávky, vzhledem k tomu, že nemohla republika, chtěla-li pomoci obyvatelstvu, prodávati draže, než byl tehdejší kurs, a že nebylo v moci republiky, aby udržela kurs dolaru na 18—20 Kč pro válečný rozvrat myslí a tlak působený Ruskem, nehospodářstvím Německa, Rakouska a bolševismem v Uhrách.

d) Ze stejného důvodu patří sem úvěr anglické vlády z mezinárodní pomocné akce v obnosu 417.431 liber sterlingů (mýdlo, tuky, dopravné americké pšenice a pod.) na 6% úrok. Zboží prodáno v té době při kursu libry 72 Kč, čili stržila vláda 30 mil. Kč, 6% úrok obnáší 25.044 liber, čili při kursu libry 390 Kč 9,767.160 K, čili 31.6% ze stržených 30 mil. a kdyby tento dluh byl placen nyní v korunách, obnášel by 162.8 mil. Kč, úhrnem 17,417.1—.

87. Tento obnos bude ještě zvýšen, nebude-li odpočítáno při stanovení obnosu, jež do reparačního fondu zaplatiti má republika za dráhy a jiný majetek státní, všecko zlé upotřebení tohoto majetku, za války, nespravování vrchní stavby na drahách, nedoplňování parku, nepořádné těžení ve státních dolech atd. a nebude-li republice odpočteno to, co jejím příslušníkům zůstalo dlužno Rakousko-Uhersko za dodaný válečný materiál, obilí a pod. ve výši nejméně 1.000 mil. K.

Nepočítám sem veliké obnosy, placené na podporách invalidních z běžných příjmů státních, ani ohromné výdaje způsobené transporty a vyživovacími příspěvky po shroucení italské fronty.

88. Druhá kategorie státních dluhů válečných vznikla vydržováním československých vojsk za války, tedy v bojích za svobodu a skládá se z těchto položek:

a) Spojené Státy Severoamerické poskytly zá- půjčku pres. Masarykovi na vybudování sibiřské ar- mády	5.— mil. dol.
na vydržování sibiřské armády	19.3 mil. dol.
na repatriaci její	5.5 mil. dol.
úhrnem	<u>29.8 mil. dol.</u>

čili v korunách při kursu 90	2.682	mil. Kč
b) Itálii je republika dlužna za vydržování československých vojsk 180 mil. lir, při kursu liry 3.80 Kč	684	mil. Kč
c) Francii je republika dlužna za udržování zahraničních vojsk 128,152.226 franc. franků, při kursu francouzského franku 6.50	834	mil. Kč
d) Revoluční půjčka čsl. vojsk na Rusi 7,200.000 franc. franků	46.8	mil. Kč
e) Plat do osvobozovacího fon- du, jako příspěvek na válečné vý- lohy Spojenců za boj za naši sa- mostatnost 750 mil. zlatých franků, tedy podle nynějšího kursu zlatého franku 17 Kč	12.750	mil. Kč
takže výlohy válečné vlastní v boji o samostatnost činí	16.996.8	mil. Kč*)

89. K tomu přistoupí ještě ocenění majetku stá-
tu rakouského a uherského a členů panajícího domu
a zaplacení příslušných obnosů do reparačního fon-
du válečné náhrady rakousko-uherské, kteréžto pla-
ty budou vlastně válečnou náhradou, pokud jmění,
o něž jde, park železniční a jiné poří-
zeny byly z běžných příjmů státních a
zaplacený daněmi obyvatelstva.

Od tohoto obnosu odpočítá se ovšem to, co z re-
parací placených od Německa a Rakousko-Uherska
dostane Československá republika. Neboť Českoslo-
vensko bylo uznáno za stát, který má nárok na re-
parace od Německa od 28. října 1918 do příměří. Tyto
reparační platy srazí se od poplatku osvobozovacího
a budou obnášeti asi 1 miliardu zlatých marek. Tyto
obnosy náhrad ani podíl na reparacích dosud ur-
čeny nejsou, takže přesné cifry dluhů z tohoto dů-
vodu vzniklých určití nelze. Rovněž není přesně
zjištěn požadavek za udržování legií Ruskem.

*) Poněvadž kniha byla psána na konci r. 1921, vzaty byly
tehdejší kursy. Čtenář může si přepočítati dnešní stav, který
bude výhodnější.

90. Již nynější stav však ukazuje, že na dluzích, válkou Rakousko-Uherska způsobených a na dluzích vlastním bojem o samostatnost vzniklých zatížen je stát náš 34.413.9 mil. Kč.

Z těchto dluhů upláceno z běžných příjmů 6.54 mil. franků na revoluční půjčku, uzavřenou na Rusi hlavně Čechům na Rusi usedlým, kteří prchli do Evropy a legionářům upisovatelům, čím zmenšil se tento dluh o 41.825.— mil. Kč

Z majetkové dávky splaceno do konce listopadu 1921 na bankovkový (státovkový dluh) . . . 591.000.— mil. Kč
takže tyto dluhy klesly o 632.825.— mil. Kč

91. Je přirozeno, že zlepšení kursu koruny činí tyto dluhy, pokud jsou vyjádřeny v cizích valutách, menšími ciferně a úrokové břemeno z nich klesá. Dluhy korunové ovšem (až na dluh státovkový) stávají se vnitřně většími (ciferně stejnými) a úrokové břímě tíživější.

Uvážíme-li, že Rakousko-Uhersko na válku vynaložilo 101.040 mil. K, obnáší náš dluh válečný per 34,413.9 mil. Kč 34%, ačkoli na území Československa bydlí pouze 26% obyvatelů. V Rakousko-Uhersku daňová poplatnost obnášela 28%. Z těchto číslic jest zřejmo, proč vzpírá se Československo platiti válečné dluhy rakouské a uherské, jež podle ustanovení mírových smluv není povinno platiti.

II. Dluhy státní na výdaje a zařízení.

92. Dluhy republikou kontrahované nemožno prozatím přesně rozdělití na dluhy investiční a na dluhy jen výdajné, pokud účetní uzávěrky nejsou provedeny. Bylo totiž založeno velmi mnoho nových institucí, které odepíralo Rakousko a Uhry národu Československému v oboru kulturním a sociálním, které nebudou míti výnosu, ale jejichž zařizovací náklad by v normálních dobách byl kryt annuitami na řadu let vypočtenými. Také při nejistých poměrech

v Rusku a ve střední Evropě musila republika vy-zbrojiti se pro vsecky případy.

93. Rozdělíme proto dluhy na vnitřní a zahranič-ní a u každého uvedeme účel jeho:

A) Dluhy vnitřní:

a) 4% půjčka Národní Svobody 1.000.— mil. Kč
kontrahována 5. listopadu 1918 na
krytí výloh demobilisace a rozpoč-
tových schodků v r. 1918 splatna
1. prosince 1922 polovicí, 1. prosince
1923 druhou polovicí.

b) 4% státní pokladniční po-
ukázky na krytí schodku z rozpoč-
tu 1.048.— mil Kč
528.746 mil. splatno 1. října 1923
519.308 mil. splatno 1. října 1924.

c) 4½% státní půjčka prémiová
na krytí schodku v rozpočtu 540.8 mil. Kč
Bude vylosována v 35 letech od
r. 1926 do 1960. Ročně dva tahy
s premií 25% nominale.

d) 5% státní pokladniční po-
ukázky na krytí schodků rozpočto-
vých splatny 1. července 1924 952.8 mil. Kč

e) pokladniční bony na krytí
schodků vydané vždy na 3 měsíce;
úrok je eskontní sazba bankovního
úřadu 1.536.2 mil. Kč

f) čtvrtá státní půjčka za účasti
válečných půjček (polovice zařazena
ve váleč. dluzích) ke krytí schodku 1.500.— mil. Kč
Úrok 3½%—6%. Z části trvalá renta,
z části slosovateľná v 45 letech od
1935—1979

g) 6% státní pokladniční po-
ukázky pro krytí výdajů, způsobe-
ných maďarským bolševickým vpá-
dem na Slovensko (v červnu 1919)
splatny 1. července 1924 677.3 mil. Kč

h) 5½% bony pro opatření nejnutnějších voj. potřeb, splatné r. 1922 z úspor rozpočtových položek na Národní obranu 322.— mil. Kč

i) 2% losová půjčka 1000 mil. Kč na podporu stavebního ruchu a odstranění bytové nouze, vyčerpáno 25.— mil. Kč

Je z části investiční, pokud se opatřují stavbami přímo byty pro stát. úředníky Do 25 let od 1. února 1922 do 1946 tahy.

k) 3½% valutová půjčka pro opatření kovového pokladu pro cedulaovou banku 250.— mil. Kč

Půjčka je splatna r. 1923 i s narostlými úroky

l) 6% státní investiční půjčka železniční, telegrafní a telefonní 470.— mil. Kč
Splatná ve lhůtách od 1. prosince 1926—1946

8.322.1 mil. Kč

B) Dluhy zahraniční:

a) úvěr francouzské vlády na koně pro vojenskou správu 1,149.212 franků francouzských kurs 6.5 7.47 mil. Kč

b) markový úvěr investiční na zakoupení vagonů 125 mil. marek, splatný 20. ledna 1922, podle nynějšího kursu marky 0.42 Kč 52.5

c) markový úvěr ke stejnému účelu 100 mil. marek, splatný 9. března 1922 50 mil. a 22. března 50 mil., podle nynějšího kursu marky 0.42 Kč 42.—

Markový úvěr pod b) a c) byl vlastně anticipací investiční půjčky pod A ad 1 uvedené, a bude z ní včas

a úplně zaplacen, proto oba úvěry markové nepřipočítávám.

d) úvěr anglické vlády na mouku 2 mil. lib. v dnešním kursu 390 780.— mil. Kč
 Úrok 1% nad sazbu Bank of England, tedy nyní 6½%. Splatna během března 1922.⁵⁾

Úhrn dluhů v cizině	787.47 mil. Kč
k tomu dluhy vnitřní	8.322.1 mil. Kč
Úhrnem	9.119.57 mil. Kč

Mimo tyto dluhy vyložena je nyní půjčka moučná na 2200 mil. Kč ve spojení s rentami předválečnými.⁵⁾

III. Podíl na předválečných dlužích.

94. Předválečné dluhy rakouské

obnášely	12.807.— mil. Kč
uherské	7.892.— mil. Kč
bosenské a hercegovinské	243.— mil. Kč
Úhrnem	20.942.— mil. Kč

Podle článku 203. smlouvy Saint-Germainské a korespondujícího článku 186. smlouvy trianonské rozdělí se na státy, které obdržely území z Rakousko-Uherska.

Článek 203. zní:

1. Každý ze států, kterým připadlo území bývalého mocnářství rakousko-uherského, a každý ze států vzniklých rozkouskáním tohoto mocnářství, počítajíc k nim Rakousko, je povinen převzítí odpovědnost za část dluhu bývalé vlády rakouské, zajištěného na železnicích, solných dolech nebo jiných statcích, podle stavu, jaký byl dne 28. července 1914. Každý z těchto států přejímá takovou část dluhu, jaká se podle názoru komise reparační rovná té části dluhu zajištěného, která připadá na železnice, solné doly a jiné statky převedené na onen stát podle této smlouvy nebo podle smluv a úmluv jí doplňujících.

Suma závazku, pokud se týká dluhu zajištěného, která postihuje každý stát mimo Rakousko, bude oceněna komisí reparační podle zásad, které shledá spravedlivými. Hodnota takto zjištěná, bude odečtena od sumy, kterou příslušný stát dluhuje Rakousku za statky a majetek státu rakouského, bývalého i ny-

nějšho, jichž stát ten nabyl s územím jemu připadlým. Každý stát bude odpověden jen za onu část zajištěného dluhu, kterou bere na sebe podle ustanovení tohoto článku, a věřitelé části dluhu převzatého jedním státem nástupnickým nebudou moci nic pohledávati na žádném státě jiném.

Majetek zvláště určený za záruku dluhů uvedených v tomto článku zůstane zvláštní zárukou dluhů nových. Jestliže by však tato smlouva měla za následek rozdělení takového majetku mezi několik států, bude část jeho ležící v území jednoho z nich zárukou za část dluhu převzatou tímto státem, a za žádnou jinou část dluhu.

Hledíc k tomuto článku, jest platební závazky, které na sebe vzala bývalá vláda rakouská a které se týkají výkupu železnic nebo statků podobného rázu, pokládati za dluhy zajištěné. Rozvrh břemen, která plynou z těchto závazků, bude určen komisí reparační stejným způsobem jako při zajištěných dluzích.

Dluhy, za které je záruka podle tohoto článku převedena, budou vyjádřeny v měně státu, který je bere na sebe, v tom případě, byl-li původní dluh vyjádřen v papírové měně rakousko-uherské. Tato konverse bude provedena v témž poměru, v jakém stát, který přejímá dluh, provede prvou výměnu papírových korun rakousko-uherských za peníze vlastní měny. Základ konverse papírové koruny rakousko-uherské v měnu, v které budou titry vyjádřeny, bude podléhati schválení komise reparační, jež bude moci, bude-li to pokládati za vhodné, požadovati, aby stát, který provádí konversi, změnil její podmínky. Za takovou změnu bude žádáno jenom, bude-li komise toho názoru, že v době konverse je hodnota měny neb měn nahradivších měnu, v které byly vyjádřeny původní titry, hledíc ke směnečnému kursu náhradních peněz vůči ciziné značně nižší než hodnota měny původní, hledíc k jejímu směnečnému kursu vůči ciziné.

Byl-li původní dluh rakouský vyjádřen v jedné nebo několika měnách cizí, bude nový dluh vyjádřen v téže nebo v týchž měnách.

Byl-li původní dluh rakouský vyjádřen v zlaté měně rakousko-uherské, bude nový dluh vyjádřen v librách šterlinků nebo v dolárech Spojených Států amerických a to částkami stejné hodnoty určenými podle váhy a zrna jmenované trojí měny ve smyslu zákonodárství, jaké o nich platilo 1. ledna 1914.

Jestliže v původních titrech byla výslovně nebo mlčky vymíněna výplata cizími penězi podle pevné sazby nebo nějaká jiná volba kursu, musí nové titry obsahovati stejné výhody.

2. Každý ze států, kterým připadlo území bývalého mocnářství rakousko-uherského a každý ze států vzniklých rozkouskáním tohoto mocnářství, počítajíc k nim Rakousko, je povinen převzít odpovědnost za část nezajištěného dluhu bývalé vlády rakouské reprezentovaného titry, podle stavu, jaký

byl dne 28. července 1914, a to — vezmou-li se za základ výpočtu účetní léta 1911, 1912 a 1913 — sumou, která se má k celkové sumě nezajištěného dluhu bývalé vlády rakouské tak, jako se má takový druh příjmů z odděleného území, který podle názoru komise reparační jest nejzpůsobilejší poskytnouti spravedlivé měřítko herní síly těchto území, k sumě obdobných příjmů ze všech dřívějších území rakouských. Příjmy, plynoucí z Bosny a Hercegoviny se při tomto výpočtu nepočítají.

Závazek, vyminěný tímto článkem, pokud se týče dluhu representovaného titry, bude proveden za podmínek uvedených v připojené příloze.

Vláda rakouská bude samojediná odpovědna za všechny závazky sjednané před 28. červencem 1914 bývalou vládou rakouskou, mimo závazky z papírů rentových, bonů, obligací, hodnot a bankovek, o kterých se tato smlouva zmiňuje výslovně.

Žádné ustanovení tohoto článku ani připojené přílohy nebude se vztahovati na titry bývalé vlády rakouské, uložené v bance Rakousko-uherské ke krytí bankovek vydaných touto bankou.

Příloha.

Dluhem, který jest rozdělití, jak jest naznačeno v článku 203, je bývalý nezajištěný dluh rakouský representovaný titry, podle stavu, jaký byl dne 28. července 1914. Sluší však z něho odečísti část, jež podle dodatečné úmluvy, schválené rakousko-uherským zákonem z 30. prosince 1907 č. 278 ř. z., připadala na vládu bývalého království uherského a jež znamená příspěvek země svaté koruny uherské k společnému dluhu rakousko-uherskému.

Do tří měsíců potom, kdy tato smlouva nabude působnosti, státy, které převezmou bývalý nezajištěný dluh rakouský, okolkují, neučinily-li tak dosud svým vlastním odlišným kolkem všechny titry tohoto dluhu, které jsou na jejich územích. Čísla titrů, takto okolkovaných budou seznamenána a zaslána komisi reparační s ostatními listinami, které se vztahují k této okolkovací akci.

Majetníci titrů, jež jsou na území státu, který je povinen je okolkovati podle ustanovení této přílohy, stanou se ode dne, kdy tato smlouva nabude působnosti, z těchto titrů věřiteli tohoto státu a nebudou moci nic požadovati na žádném státu jiném.

Když se při okolkování ukáže, že suma titrů některé emise starého nezajištěného dluhu rakouského, které jsou na území některého státu, je nižší, než část oné emise přikázané na jeho vrub komisí reparační, jest onen stát povinen odevzdati této komisi nové titry v sumě, rovnající se zjištěnému rozdílu. Komise reparační určí formu těchto nových titrů i úhrnou sumu cenných papírů. Tyto nové titry budou poskytovat v příčině úroků a umořování stejná práva, jako staré titry, které nahra-

zují. Všechny jiné jejich náležitosti budou upraveny se schválením komise reparační.

Jestliže byl původní titr vyjádřen v papírové měně rakousko-uherské, bude nový náhradní titr vyjádřen v měně státu, který jej vydává. Tato konverse bude provedena v též poměru, v jakém tento stát provede prvou výměnu papírových korun rakousko-uherských za peníze vlastní měny. Základ konverse papírové koruny rakousko-uherské v měnu, v které budou titry vyjádřeny, bude podléhati schválení komise reparační, jež bude moci, bude-li to pokládati za vhodné, požadovati, aby stát, který provádí konversi, změnil její podmínky. Za takovou změnu bude žádáno, jenom bude-li komise toho názoru, že v době konverse je hodnota měny neb měn nahradivších měnu, v které byly vyjádřeny původní titry, hledíc ke směnečnému kursu náhradních měn vůči cizíně značně nižší, než hodnota původní, hledíc k jejímu směnečnému kursu vůči cizíně.

Byl-li původní titr vyjádřen v jedné nebo v několika měnách cizí, bude nový titr vyjádřen v téže nebo v týchž měnách. Byl-li původní titr vyjádřen v zlaté měně rakousko-uherské, bude nový titr vyjádřen v librách šterlinků nebo v zlatých dolarech Spojených Států, a to částkami stejné hodnoty; tyto náhradní částky budou určeny podle váhy a zrna jmenované trojí měny ve smyslu zákonodárství, jaké o nich platilo dne 1. ledna 1914.

Jestliže v původních titrech byla výslovně nebo mlčky vymíněna výplata cizími penězi podle pevné sazby nebo nějaká jiná volba kursu, musí nové titry obsahovati stejné výhody.

Když se při okolování ukáže, že suma titrů některé emise starého nezajištěného dluhu rakouského, které jsou na území některého státu, je vyšší než část oné emise přikázaná na jeho vrub komisí reparační, dostane onen stát od této komise v titrech každé nové emise, vydané podle ustanovení této přílohy, poměrnou část, která mu náleží.

Majetníci titrů starého nezajištěného dluhu rakouského, které jsou mimo území států, jimž připadlo území bývalého mocnářství rakousko-uherského nebo jež vznikly rozkouskováním tohoto mocnářství, počítají v to Rakousko, odevzdají titry, jichž jsou majetníky, prostřednictvím svých vlád, komisí reparační. Tato komise jim vydá zato osvědčení, která jim dávají právo na poměrnou jim náležející část nových emisí titrových, vydaných k výměně titrů, jež byly odevzdány podle ustanovení tohoto článku.

Státy a majetníci titrů kteří mají právo na nějakou část nových emisí titrových vydaných podle ustanovení této přílohy, dostanou v titrech každé nové emise tolik, aby se jejich podíl měly k celkové sumě tak, jako se má suma titrů staré emise, které mají ony státy nebo oni majetníci, k celkové sumě titrů staré emise předložených komisí reparační podle ustanovení této přílohy. Zúčastněné státy a majetníci obdrží také náležitě určenou část titrů, vydaných podle podmínek stanovených

smlouvou s Maďarskem, výměnou za onu část veřejného nezajištěného dluhu rakouského, za kterou tato mocnost převzala závazek podle dodatečné úmluvy z r. 1907.

Komise reparační může se, bude-li to pokládati za vhodné, dohodnouti s majetníky nových titrů, vydaných po rozumu této přílohy, o vydání sjednocovacích půjček každým dlužným státem. Titrů těchto půjček nahradí titry, vydané po rozumu této přílohy za podmínek, jaké budou stanoveny dohodou mezi komisí a majetníky titrů.

Stát, který bere na sebe odpovědnost za některý titr bývalé vlády rakouské, přejímá závazek také za kupony a umořovací splátky toho titru, které by se od té doby, kdy tato smlouva nabude působnosti, staly splatnými a nebyly zaplacený.

Dle čl. 204 (resp. 187 smlouvy trianonské) ustanoveno:

1. Jestliže by nové hranice, jak jsou stanoveny touto smlouvou, roztrhly správní obvod, který měl svůj vlastní řádně sjednaný dluh veřejný, převezme každá nová část onoho obvodu takovou část tohoto dluhu jakou jí přikáže komise reparační podle zásad daných o rozvrhu dluhů státních článkem 208. Komise reparační určí způsob provedení.

2. Veřejný dluh bosenský a hercegovský jest pokládati za dluh správního obvodu a nikoli za veřejný dluh bývalého mocnářství rakousko-uherského.

95. Z těchto ustanovení plyne, že dluhy, které mají býti rozděleny obnášejí 20.699 mil. K.

Poněvadž pravidla, podle nichž rozdělení se stane nejsou přesně určena, nýbrž dána jsou do rukou komise reparační, aby určila, který druh příjmů jest nejzpůsobilejší poskytnouti měřítko berní síly dotčeného území, lze provésti zatížení státu jen odhadem. Nejspravedlivějším odhadem berní síly byla by v Rakousku daň z příjmu, v Uhrách daně přímé vůbec. Dle toho mohl by obnášeti podíl na dlužích zajištěných i nezajištěných nejvýše 4.500 mil. Kč, k čemuž by přistoupilo ovšem to, že některé titry jsou zúročeny ve zlatě (zlatá renta rakouská a uherská, některé obligace sestátněných drah), takže přesný výpočet není možno docílit. Poněvadž komise reparační dosud neučinila rozhodnutí, zůstává tato částka nejista.

96. Podle článku 208 mírové smlouvy Saint Germainské a korespondujícího čl. 191 smlouvy trianon-

ské mají státy zaplatiti státní majetek nemovitý, pokud náležel Rakousku neb Uhrám.

Článek 208 zní:

Státy, kterým připadlo území bývalého mocnářství rakousko-uherského nebo které vznikly rozkouskovaním tohoto mocnářství, získají všechny statky a majetek vlády rakouské, bývalé i nynější, pokud leží na jejich vlastním území.

Podle tohoto článku budou se statky a majetkem vlády rakouské, bývalé i nynější, rozuměti statky, které náležely bývalému císařství rakouskému, a zájmy tohoto císařství na statcích, které byly společným majetkem mocnářství rakousko-uherského, dále všechny majetek koruny a soukromé statky bývalé panovnické rodiny rakousko-uherské.

Státy ty nebudou moci požadovati nic ze statků a jmění vlády rakouské, bývalé i nynější, ležících mimo jejich vlastní území.

Cena statků a majetku získaných jednotlivými státy, vyjímajíc Rakousko, bude stanovena komisí reparační, aby byla připsána na vrub státu nabývajícího a ku prospěchu Rakouska na účet částek dlužných z důvodů povinnosti k náhradě škod. Komise reparační jest povinna odečísti zároveň z hodnoty veřejného jmění takto získaného sumu úměrnou podílu, kterým v hotových penězích, pozemcích nebo materiálu přispěly, pokud se týká tohoto jmění, země, abce a jinaká místní zřízení samosprávná.

Nabude-li některý stát něčeho podle tohoto článku, bude mu bez újmy ustanovení článku 203 o zajištěném dluhu, od sumy připsané na jeho vrub a ku prospěchu Rakouska podle předešlého odstavce odečtena taková část nezajištěného dluhu bývalé vlády rakouské, převzatého jmenovaným státem nabývajícím podle řečeného článku 203, jaká odpovídá podle mínění komise reparační nákladům učiněným na statky a majetek státem tím získané. Sumu, jakou sluší odečísti, určí komise reparační podle zásad, jaké uzná za slušné.

Mezi statky a majetek vlády rakouské, bývalé i nynější, náleží také část nemovitostí jakéhokoli druhu ležících v Bosně a Hercegovině, za které vláda bývalého mocnářství rakousko-uherského podle článku 5. úmluvy ze dne 26. února 1909 zaplatila 2.500.000 tureckých liber vládě ottomanské. Tato část bude úměrná podílu bývalého císařství rakouského na oněch platech a suma určená komisí reparační budiž připsána ku prospěchu Rakouska na úhradu částek dlužných z důvodů povinnosti k náhradě škod.

Výjimkou z ustanovení právě uvedených budou bezplatně převedeny:

1. statky a majetek zemí, obcí a jiných místních zřízení samosprávných bývalého mocnářství rakousko-uherského a

statky i majetek v Bosně a Hercegovině, které nenáležely bývalému mocnářství rakousko-uherskému;

2. školy a nemocnice z vlastnictví bývalého mocnářství rakousko-uherského;

3. lesy, které náležely bývalému království polskému.

Mimo to státy jmenované v prvním odstavci, jimž připadla území, mohou se schválením komise reparační nabýti bezplatně všech nemovitostí nebo jiných statků, které leží v jejich územích a náležely dříve království českému, polskému, nebo chorvatsko-slavonsko-dalmatskému, nebo Bosně a Hercegovině, nebo republikám dubrovnické, benátské, nebo knížecím biskupstvím tridentskému a brixenskému a jejichž hlavní hodnota záleží v dějinných upomínkách, které se k nim vztí.

97. Také po této stránce nebylo dosud reparační komisí rozhodnuto. Tyto průtahy jsou pro republiku nebezpečné, poněvadž jako dobrý hospodář musí udržovati v řádném stavu všechny tyto statky, takže nebude lze poválečný stav železnic, statků, lesů, dolů, lázní zjistiti. Průtahy stává se také dispoice s těmito státními statky a domainami nemožnou, což na příklad při pozemkové reformě jest silně na závadu.

98. Přehlédneme-li státní zadlužení, dojdeme k těmto číslům:

I. Dluhy válečné	34.413.9 mil. Kč
II. Dluhy republikou uzavřené	9.119.57 mil. Kč
III. Podíl na dlužích předváleč. ca.	4.500.— mil. Kč
obnášejí tedy dluhy	48.033.47 mil. Kč
Dluh tento byl zmenšen o	632.825.— mil. Kč
takže obnáší	47,400.645.— mil. Kč

99 Ciferně je zatížení státu velmi značné, avšak vyplynulo ze znehodnocení měny. Podaří-li se dávkou z majetku umořiti bankovkový dluh, sníží se dluhy státní o 10.000 mil. Kč. Ze zbytku pak je v korunách uzavřeno 9,472.1 mil. Kč, s podílem na předválečných dlužích 13,972.1 mil. Kč, kdežto v cizích valutách obnášejí dluhy 22.728 mil Kč. Již z toho poměru jest zřejmo, že snížení tohoto břemene bude závislé od nápravy měny. Předválečná parita měn měla by totiž za následek, že by činily dolarové

dluhy	465 mil. Kč
místo 8.352 mil Kč;	
dluhy ve zlatých francích	750 mil. Kč
místo 12.750 mil. Kč;	
dluhy v lírách	180 mil. Kč
místo 684 mil. Kč;	
dluhy ve francouzských francích	130 mil. Kč
dluhy v anglických librách	48.6 mil. Kč
místo 942 mil. Kč	
<hr/>	
takže by se dluh z 22.728 mil. Kč zmen-	
šil na	1,573.6 mil. Kč

Důsledkem toho by bylo, že státní dluhy by obnášely ca 15.500 mil. Kč a úrokové břemeno 5% ... 775 mil. Kč.

100. I při státních dlužích je jasno, že metody, kterými se ubírala Československá republika, snažíc se v prvé řadě udržeti v pořádku svoji měnu, byly správné i když se plně nezdařily a vzhledem k politice sousedů zdařiti nemohly. Republika zůstala zde jako ostrov obklopený státy, u nichž znehodnocení měny bylo ještě větší než v Československu. Kdyby bývalo všude proniklo mínění, že největší hospodářské hrůzy byly spáchány ve světové válce rozvrácením měn států válčících, ale také neválčících a začalo se s léčbou tohoto poválečného neduhu, zabránilo se užívání válečných metod rozmnožování oběživa potíštěním papírů, které vydávány byly jako bankovky, ač za nimi nebylo hospodářských hodnot, nýbrž jen úvěr vyčerpaných států, mohla Československá republika, jež se první ve světě válkou dotčeným vzdala těchto metod, dojíti ve své konsolidaci mnohem dále než došla.⁹⁾